

נספח 17:

שטרות למכירת אדמות רחובות וגדרה - שלהי אב תרנ"ה

א. ייפוי כוח לנסים בכר מכירת אדמות גדרה¹ כ"ג באב תרנ"ה²

העתקה

ב"ה אנחנו הח"מ אכרי מושבת גדרה ת"ו נותנים כח ורשות בהרשאה גמורה וחלוטה בלא שום ערעור כלל וכלל למע"כ [למעלת כבוד] האדון נסים בכאר הי"ו שימכר [על] פי תקון מע"כ [מעלת כבוד] הרבנים הג' [אונים] בד"צ [בית דין צדק] הספרדים שליט"א בירושלים עה"ק [עיר הקודש] - את כל אדמתנו שיש לנו בסך 3200 דולם עם כל הבהמות והכלים והמכשירים שהמה לצרך עבודת השדות והכרמים וכל הנטיעות והנה אנו נות[נים] לו כל יפוי כח בהרשאה הזאת שידו כידנו וכחו ככחנו לעשו[ת] בנידון זה וכל מה שיעשה יהי [ה] עשוי בחו"ח כאלו אנחנו הח"מ [החתומים מטה] עשינו בעצמנו ובתוקף שטר הרשאה דנא בחו"ח כל שטרי ההרשאות הנעשים [בכד"צ] כתיקון וכהוגן דלא וכ' [ול] ביטול וכ' ודלא כטופסי דשטרא, כ"ז [כל זה] עשינו ברצוננו הטוב והגמור.

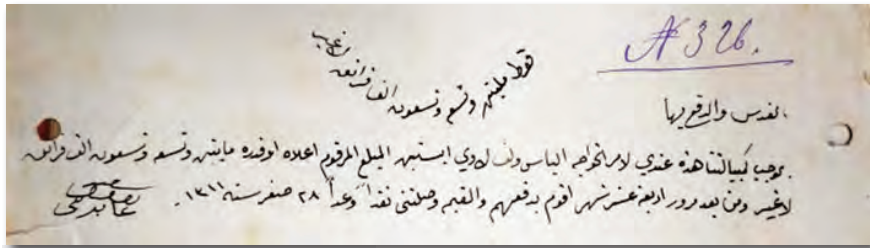
ולראיה באנו על החתום כ"ג מנחם אב התרנה מושבת גדרה ת"ו

ש' צוקרמאנן, בנימין פוקס, (בא בכח פי[ש] ויפה) נ. צרנאווסקי,³ ב' ארשאנסקי, דוב לייבאוויץ, (בא בכח ה' מיטניצקי) [ד. לייבאוויץ],⁴ צבי בן יעקב הורוויץ, אליהו סו[ו] [ע]רדלאוו, יעקב שלמה חזנאו, יוסף שמעון [וביץ], (בא בכח קאפלמאן) צבי הורוביץ, ל' ליס, יעקב בא"א נחום זללה"ה [הכהן ש"ך-עוויטש], (בא בכח שותפו פורמאנאו) מרדכי הכהן שך-עוויטש [5]. (בא בכח אביו [שעיהו]) מרדכי אראנאו,⁶ פאלק,⁷ >ה' שמאליצאנסקי האפוטרופוס/ א.ז. לוי-אפ[שטיין]⁸

1. בנוגע לשטרות ייפוי הכח למכירת אדמות רחובות, ראו לעיל נספח 15-ג1.
2. הנוסח מההעתקה שעשה יהושע איזנשטט-ברזילי (אצ"מ A25/22, עמ' 22). ברזילי ציין במכתבו לרב מוהליבר ולאחד-העם ששלושה מאיכרי גדרה לא הסכימו לחתום. בשל כך, סירב בית הדין הספרדי למכור את חלקם. במכתב למל"ל הוא פרט את שמות האיכרים פעיונער והענקין [אברהם אבא פבנזר ומרדכי הנקין]. יש לציין, שמההעתקה של ייפוי הכוח חסרה חתימת משה שפארק, וחתימת בא כוחו של חיים ופסי שהתגורר בחו"ל. ויתכן, אפוא, שמי שסרב לחתום הוא משה שפארק.
3. ניסן צ'רניאבסקי, ניהל בגדרה את המשק של מרדכי יפה שהתגורר בחו"ל (ראו תדהר, חלוצי הישוב, ד, עמ' 1715-1716, ערך ניסן צ'רניאבסקי).
4. הכתב מטושטש וחסר והושלם על פי האמור במכתב האיכרים לעיל, נספח 6.
5. מרדכי שכביץ, בנו של ר' יעקב שכביץ. נחלתו הייתה בשותפות עם נחום פורמנוב, שהתגורר בחו"ל.
6. ככל הנראה, לא היה ישעיהו ארונוב באותה עת בארץ. ברשימת הכנסות אנשי גדרה מחברת "האשה אראנאו" (חשבון ועד החברה, ב' (תרנ"ו), עמ' 101). וככל הנראה מדובר ברעייתו שייכע ארונוב (ראו עוד שם, עמ' 42, אזור מתן הלוואה לש. אראנאו לבנית בית. תמונת מצבתה ומצבת ישעיהו ארונוב בבית העלמין בגדרה ניתן לראות באתר billiongraves).
7. איכר במושבה. אחוזתו נרכשה בשנת תרנ"ח (1898) על ידי משה מהרש"ק (ראו: תדהר, חלוצי הישוב, ב, עמ' 679, ערך משה מהרש"ק; כהנא, שאלה, עמ' 104, הע' 8).
8. האחים שמוליצנסקי התגוררו בראשון לציון, וככל הנראה א"ז לוי-אפשטיין היה ממונה על האדמות שלהם. לפחות לעניין זה.

ב. קבלה על דמי מקדמה לקונה אדמות רחובות וגדרה -שלהי אב תרנ"ה (מערבית)⁹

ירושלים, בה בוצע התשלום מאתיים ותשעים ותשעה אלף פרנק סך-הכל בהתאם לשטר קבלה זה, יש בחזקתי לטובת החוואג'ה אליאס וולף לוי אי[ב]סטין¹⁰ הסכום הנקוב לעיל בסך של מאתיים ותשעים ותשעה אלף פרנק ולאחר חלוף ארבעה עשר חודשים אשלם אותם, וקיבלתי את הסכום במזומן. נערך ביום 28 צפר שנת 1311¹¹ סעיד בן יעקוב עבדאין

באדיבות הארכיון לתולדות רחובות

ג. שטר מכירת אדמות רחובות וגדרה בבית הדין הספרדי בירושלים - כ"ח באב תרנ"ה¹²

קדמנא בי דינא דחתימין לתתא בא האדון אליהו זאב בן ר' שמואל הלוי לעוין עפשטען נ"י ובידו שטר הרשאה מיחידי המושבה רחובות הנק' בלע"ז דוראן. וכמו כן בא האדון נסים בכר יצ"ו והראנו בידו כח הרשאה מיחידי המושבה גדרה הנק' קאטרה. והודו שניהם קדמנא הודאה גמורה שרירא וקיימא בלתי שום זכ"א [זכר אונס] וכפיה ופיתוי וחרטה כלל אלא בלב שלם ונפש חפצה. וכה אמרו לנו כתבו שטר כראוי בכל לשון של זכות ויפו"ך [ויפוי כח] וחתמו בו ותנו ביד הישמעאלי סי' סעיד יעקב עבדין האמו"ץ [האמת והצדק] איך אני אליהו זאב הנ"ל נטלתי וקבלתי מיד כ"ו [כותב וחותרם] סעיד הנ"ל סך שלש מאות אלף פראנק באופן זה דהיינו אלף פראנק ביד תכף ומיד ועל השאר מסר בידי כאמבייאל [המחאה] כתובה וחתומה בידו עשויה כנימוס. ואני נסים בכר קבלתי

9 באת"ר, מיכל 1, מסמך 326.

10 אליהו וולף (זאב) לוי-אפשטיין. חוואג'ה הוא תואר כבוד למי שאינו מוסלמי.

11 יש כאן שילוב למעשה של מניין החודשים לפי הלוח המוסלמי הרגיל, עם מניין השנים לפי הלוח הפיסקלי העות'מאני, והתאריך הוא אפוא ל' באב תרנ"ה (20.8.1895). החתימה בפני בית הדין בוצעה כבר בכ"ח באב תרנ"ה (18.8.1895) ראו להלן בנספח הבא.

12 המסמך המקורי היה מצוי באת"ר, מיכל 1, מסמך 315. היום הוא חסר בארכיון, אולם תצלום שלו, החתוך בשוליו, ותמלול של המסמך, מצויים בתיקיה בארכיון. תצלום המסמך במלואו פורסם בהמעין: בטאון הרבנות הראשית והמועצה הדתית, רחובות, ד (תשל"ב), עמ' 37. ומובא כאן משם. תודתי לרב אבנר צברי על ההפניה לבטאון הנ"ל.

מיד הישמעאל הנ"ל סך אלף פר' בידי תכו"מ [תכף ומיד] וכאמביאל [המחאה] מסך ארבע מאת וחמשה ותשעים ליראס [לירות] ובעדם ובעבורם מעתה ומעכשיו אני אליהו זאב הנ"ל מכרתי לכ"ו [לכותב וחותרם] סעיד הנ"ל את כל הקרקעות אשר בהמושבה רחובות הנ"ל ואגבן על השוורים והסוסים והבהמות וכל כלי המחרישה השייכים לכל המושבה הנ"ל מלבד הגפנים והאלנות שמכרתי להיש' [מעאלי] הנ"ל מכבר ומלבד דולום אחד בסוף המושבה הנ"ל ששיירתי לעצמי. וגם אני נסים בכר הנ"ל מכרתי להנ"ל בכח הרשאתי מהאדון בעל המושבה ומח"י [ומחתימת ידי] יחידי המושבה גדרה בסך הנ"ל מכרתי לכ"ו [לכותב וחותרם] סעיד הנ"ל כל זכות שיש לי להמרשים אותי חוץ מדולום אחד בסוף המושבה. וחוץ מהב' דולומים הנ"ל הכל כאשר לכל מו"מ [מעתה ומעכשיו] מכרנו שנינו בכח הרשאתינו מאת כל המרשים אותנו בב' המושבות הנ"ל את כל זכות הקרקעות השייכים להכלל ולהפרט הם המה היחידים הנקובים בשמות החתומים בההרשאות אשר בידי עם הבהמות וכלי המחרישה והאלנות והגפנים בהמושבה גדרה הנ"ל, והבהמות וכלי המחרישה אשר בהמושבה רחובות הנ"ל. הכל כאשר לכל מכרנו לכ"ו סעיד הנ"ל מכירה גמורה לבנות ולסתור ולחפור בהן בורות שיחין ומערות לעקור נטוע ולנטוע ולעשות בכל השני מושבות הנ"ל כאדם העושה בשלו ולית דימוחא בידיה. מכירה מכניסת השני מושבות הנ"ל והלאה לד' רוחות עומק ורום מתהו"ד [מתהומא דארעא] ועד רום רקיעא. מכירת עלמין דלא למיהדר בה ודלא להשנאה מינה לעלם. מכירה לעשות בהם כחפצו ורצונו. ובכח הרשאתינו כנ"ל לא שיירנו מעתה לשום פרט מהזוכים בנחלות הנ"ל אשר הרשונו כנ"ל שום זכות כלל ועיקר לבד הב' דולום הנ"ל. וזולת זה לא שיירנו כלום לשום א' [חד] מהזוכים בכל הנחלות הנ"ל אפי' [לו] כדי נע"י יתק"א [נעיצת יתד קטן אחד] ממש. ומתחייבים אנחנו להעמיד ולקיים המקנות הנ"ל ביד הקונה הנ"ל משופה ומנוקה מכל טו"מ [טענות ומענות] באחריות גו"ש [גמורה ושלמה] עב"כ [על באי כת] בעלי הנחלות הנ"ל עד סך דמי המקנות הנ"ל. ונגמר המקנה של השני מושבות הנ"ל להקונה הנ"ל בכסף התחילת פירעון שנטו"ק [שנטלנו וקבלנו] מידו ובכאמביאל הנ"ל שמסר ביד כ"א מאתנו. וקם לו למקנה וקנה הגוי הנ"ל. כל הנ"ל הודו האדון אליהו זאב והאדון נסים בכר קדמנא והנה אנחנו מאשרים ומחזיקים ביד הקו' [נה] הנ"ל המקנות הנ"ל. ועד"א ו"ץ ח"ש פעה"ק ירושת"ו [ועל דבר אמת וצדק חתמנו שמותינו] בש"א [בשליש אחרון] לח' [דש] אב התרנ"ה והכל שו"ב [שריר ובריר] וקים.

יוסף בורלא ס"ט אליעזר אליהו מזרחי ס"ט

אנא נפשאי ראשון לציון הבא על החתום הנני מאשר ומקיים חתימות הרבנים בדה"ץ [בית דין הצדק] דחתימין לעילא דאינון אינון ואשרתינון וקיתינון כדכתיבא.

יעקב שאול אלישר ס"ט

קדמנא בי דינא דחתימין לתחא בלא האלון איהו זאב בן רשעו הלוי לשון טפסטון ו' וכינו שטר הרשאה מיחידי המושבה רחובות הנה בלגו דיראן
 וכמו בן בלא האלון נשים כבר ילו והראינו כינו כח הרשאה מיחידי המושבה גרררה הנה קאטרה והודו שניהם קדמנא הודאה גמורה אסירה ויית בלתי
 שום זכא וכניה ופיתיו וחרטה בלל לא כלב שלם ונפש חפלה וכה אמרו לנו כתבו שטר כראוי בכל לשון של זכות ויפוך וחתמונו כינו ונתנו כינו הרשאה פי פטור
 ויטוב עבדן האמנון איהו זאב בן רשעו הלוי והבנתו מידנו פטור הנה סך שלם מאות אף פראך בלאופן זה דהיינו אף פראך כיד הבק וידי ועל השור
 מפר ביני באמנוניא וחתומה בינו טעויה כנומוס ואני נשים כבר קבלתי מיד הרשאה הנה סך פרי כירי תחום וכאמנוניא מפר ארבע מאות ורשאה
 ותשעים לראש וכערס וכמבורס מטתה ומעכשו אנה איהו זאב בן רשעו הנה סך שלם מאות אף פראך בלאופן זה דהיינו אף פראך כיד הבק וידי ועל השור
 השורים והפוסים והכהמות וכל כלי המחרישה השייכים לכל המושבה הנה מלבד הגפנים והלחות שמכרתי להם הנה מלבד וכל אחד בפרט החום
 הנה ששית לטלמי ויגס אנה נשים כבר הנה מכרתי להנל ככח הרשאתי מהאדון טעל המושבה ומהו יחידי המושבה גרררה בסך הנה מכרתי לנו פטור
 הנה כל זכות שיש להחמישים אותי חוץ ממלוס אחד נסוף המושבה וחוץ מהנב עלותים הנה הכל כאשר לכל מנות ומכרנו שנינו ככח הרשאתינו מתה כיר
 המחריש אדוננו כי המושבות הנה את כל זכות הקרקעות השייכים להכלל ולהפרט הם המה היחידים הקובים בשמות החתומים בהרשאות אלה די
 עם הבהמות וכלי המחרישה והאלנוק והגפנים אשר המושבה גרררה הנה והבהמות וכל המחרישה אשו כהמושבה רחובות הנה הכל כאשר לכל מכרנו
 לבנו פטור הנה מכירה גמורה לכנות ולפסחור ולחפור בהן בורות שיחין ומערות לעקור נטוע ולנטוע ולעשות בכל השט מושבות הנה כלדס העושה ככר
 ולית דיחאף כיריה מכירה מוכנית הטע מושבות הנה והלאה לד רוחות עומק ניום מתהוד ועד רום רקיעא מכירת עתון דלא למידידה בה וכל
 להנאף מניה לטלם מכירה לטעות בהן כחפלו ורלנו ונכח הרשאתנו ככל לא שיינו משתה לשום פרט מנהוים כנחלות הנה אשר הרשנו ככל שום
 זכות ככל ונעדר לבר הב' מלוס הנה וזולת זה לא שיידיט לשום א' מהוים ככל החליות הנה אפי כדי נני יתרא ממש ומתחייבם אכחנו להטמדי ולקיים
 החקות הנה כיד הקונה הנה משפה ומנוקה מכל טומ באחרות גוש עכו כעלי החליות הנה עד סך דמי המקטת הנה וכגמר המקנה של השתי מושבות
 הנה הקונה הנה ככסוף התחילת פירשן שנטוק מינו וכאמנוניא הנה שחפר כיד כל מאתנו יקם לו למקנה וקנה הגוי הנה כל הנה הומו האלון איהו זאב
 והאלון נשים כבר קדמנא והנה אכחנו מאשרים ומחויקים כיד חתן הנה המחנות הנה ועדא ון חש פעהר יושפותו בשא לא אב הקנה והשנב וקיס

יוסף נביה
 ברא
 יוסף נביה
 ברא

אנה נפשי ראהן לבין האל על החתום הנה מאשר ומקיים חתימות הרבנים כנהן דחתימין לטילא דאנון אינון ולאשרתנון וקיסתנון ככחו ויתקיים
 יוסף נביה
 ברא

באדיבות הארכיון לתולדות רחובות